

VRT-radiobaas Pat Donnez halveerde de duur van de radiodocumentaires en zag het aantal luisteraars verdrievoudigen. Tijdens het festival *Grenzeloos geluid* praat hij vandaag over zijn formule. Radio is mooi, maar schrijven stelt hij op een hoger plan. 'Ik hoop dat over vijfhonderd jaar een geslachtsrijp meisje met haar lieve tere handjes mijn manuscript beroert.'

tekst PAUL VAN LIEMPT, foto MICHIEL VAN NIEUWKERK

Waar radiodocumentairemakers bij elkaar zijn, hoor je unisono de klaagzang dat ze het spoor bijster zijn. Ze maken gezapige documentaires, radio met een buikje. Er moest iets gebeuren. Op festivals kon iedereen constateren dat de gemiddelde leeftijd van de makers rond de vijftig lag. Het is een bedreigde diersoort. Met de soort zou over tien jaar het genre uitsterven. Ik heb een einde gemaakt aan het denken in dogma's. Wie zegt dat een documentaire altijd vijftig minuten moet duren? Wie zegt dat het kunst moet zijn? En waarom moet het altijd gaan over het menselijk tekort? Over de hinkende mens op zoek naar okselwarmte, met daaronder een sonate van Chopin?"

Pat Donnez (42), eindredacteur en programmamaker van de VRT, praat met een bevolgenheid die in schrill contrast staat met zijn werkruimte. Het grote gebouw in Brussel ademt een troosteloosheid die de concurrentie met een Pools kantoor in een buitenwijk gemakkelijk aankan. Donnez heeft een flets kamertje aan het eind van gang L, tegenover een ijzeren lift die zo te zien dertig jaar niet is onderhouden. Maar het humeur van de Belgische radiobaas lijdt er niet onder. Misschien omdat relativering een belangrijke karaktertrek van hem is.

Tijdens het festival *Grenzeloos geluid* in De Balie, zal hij 'een knuppeltje in het hoenderhok' gooien. Door de luistercijfers centraal te stellen – een onderwerp dat zeker voor de kunstenaars onder de makers al jaren taboe is. Als eindredacteur van *Piazza*, op Radio 1 in Vlaanderen, wekte hij de radiodocumentaire weer tot leven. Gemiddeld 165.000 luisteraars, onder wie veel jongeren, stemmen elke zaterdagmiddag af op *Piazza*. Dat is een verdriedubbeling in ruim een jaar tijd. "Documentaires duren bij mij gemiddeld twintig minuten. Je kunt wel krampachtig schreeuwen dat je vasthoudt aan

vijftig minuten, maar als de luisteraars niet volgen, blijf je een roepende in de woestijn. *Kill your darlings, zeg ik dan.*"

"Het is bijna een kwestie van hygiëne om radio te maken waarnaar wordt geluisterd. Ik snap niet dat de Nederlandse collega's zich laten deporteren naar uren waarop niemand luistert. Naar het voormalige Radio 5 luisterden zo weinig mensen dat het nauwelijks meetbaar was. Het zal op het nieuwe tijdstip op 747 AM amper beter zijn. In die herhaling 's nachts op Radio 1 zie ik ook weinig heil. Dat is veel te laat. Nog even en je kunt de Nederlandse documentaireluisteraar herkennen aan de wallen onder z'n ogen. Als je een beetje zelfrespect hebt en respect voor de luisteraar, tolereer je dit niet. Dan kun je jezelf beter opheffen. En als jij het niet doet, doet de politiek het wel."

"Ik ben geen radiomissionaris die z'n formule aan zo veel mogelijk landen wil slijten. Ik merk alleen tot mijn niet geringe verbazing dat het werkt. En ik heb er de schimpscheuten en de kille blikken voor over om mijn werkwijze te verdedigen."

De veronderstelling dat hij als een middenstander de luisteraar naar de mond praat, schiet hem in het verkeerde keelgat. "Als je de luisteraars zou vragen een top-tien te maken van hun favorieten, ken ik er negen uit het hoofd. Drugs, abortus en euthanasie scoren hoog. Ik noem dat de spreekbeurtonderwerpen. Als wij een lijstje maken, komen we op 'Achter de schermen van het Vlaamse parlement'. Dat wil geen hond weten, en toch maken we het. En wel zo spannend dat er geluisterd wordt. Als iemand bij me komt die iets wil doen aan quantumfysica, wijs hem ik niet bij voorbaat de deur. Wie het zo weet te maken dat het sexappeal heeft, kan z'n gang gaan. Voor mij is een radiodocumentairemaker iemand die op min of meer hulpeloze manier knutselt met geluiden, en die in de juiste volgorde zet. Punt. Je moet vooral niet denken dat je

Pat Donnez

een kunstenaar bent. Kunst hang je aan de muur of zet je in een galerie. Maar kunst die slechts een enkeling kan bekoren, breng je niet op de radio."

Als gastheer van het praatprogramma *Het eeuwfeest*, op de zondagmorgen op de radio, spaarde Donnez met zijn team kosten noch moeite om de luisteraars aan zich te binden. "Ik sprak met invités uit de wereld

'Radio vervliegt waar je bij staat, dat vind ik ontzettend troostrijk'

zomaar over zijn gehandicapte kind. Zoals een geisha haar meisjes heeft om de klant gereed te maken, zo heb ik een redactie tot mijn beschikking."

De oude uitgeefster Angèle Manteau gaf aanvankelijk geen gehoor aan het verzoek te gast te zijn in *Het eeuwfeest*. 'Vragen als: Wat deed u in het verleden? Wat zijn uw plannen voor de toekomst? en: Heeft u nog een leuke anekdote? wil ik nooit meer horen,' schreef ze. En: 'Het is voor u ook niet interessant een uur lang op het oude geteisterde hoofd van een negentigjarige neer te kijken, kies een aantrekkelijk jong meisje.' Ik antwoordde dat we in dit vak al struikelen over de jonge meisjes. En dat ik het als een uitdaging beschouwde met de vrouw te spreken die volgens Walter van den Broeck haar auteurs behandelde als kwalijk geurende excrementen. Ze kwam alsnog en het werd een memorabel gesprek."

Donnez stopte met *Het eeuwfeest* en interviewt nu in opvolger *Titaantjes* 'renommés' aan de hand van fragmenten van verwanten die plekken bezochten die voor de hoofdpersoon van belang waren. "Het gaat over wat het is en zou kunnen zijn. Schaamteloos gejat van Nescio, wat u zegt meneer."

Donnez vindt het tijd voor een ontboezeming. "*Deep inside* gaat radio nergens over. Het vervliegt waar je bij staat en heeft geen enkele betekenis. Dat vind ik ontzettend troostrijk. Ik schrijf elke dag, daarom kan ik zo onbekommerd over radio spreken, denk ik. Misschien durf ik binnenkort met een roman naar buiten te komen. Ik hoop de moed

Radio met sex-appeal

van de politiek, economie, sport, cultuur en media. Aan de hand van archieffragmenten gingen we terug in de tijd. Ik had een voorkeur voor oudere gasten. Liefst hadden ze een wereldoorlog meegemaakt, nog liever twee. Een uitzending met de voorzitter van de Nationale Bank in België was legendarisch. Die man was het snikken nabij

toen hij over zijn gehandicapte zoon begon te vertellen. We kenden hem als een geducht cijferaar, die obsessieel met statistieken bezig was. Het leidde tot een overweldigend aantal reacties van luisteraars."

"Mijn redactie screent de invities van a tot z. Ze stellen een dossier samen en hebben lange voorgesprekken. Zo'n man spreekt niet

te vinden. Ik schrijf omdat ik hoop dat over vijfhonderd jaar een geslachtrijp meisje mijn manuscript vindt en het met haar tere lieve handjes beroert. Dat kun je met geen radioprogramma bereiken."

Radiodocumentairefestival Grenzeloos geluid, vandaag en morgen in De Balie.